

Međunarodni znanstveno-stručni skup
MODELI UPRAVLJANJA PROCESIMA OBNOVE I RAZVOJA POVIJESNIH GRADOVA
Primjer Ivanić-Grada: Mogućnosti revitalizacije i obnove starog Ivanića
Ivanić-Grad, 11. studenoga 2011.

Vida Pust Škrkulja

Revitalizacija povijesnih sredina između vizije i ostvarenja - komparativni potencijali Ivanić- Grada

Vida Pust Škrkulja, dipl.lat., pov.umj., muzeologinja, Udruga Prijatelji baštine-Amici hereditatis, Ljudevita Gaja 4,
HR-10310 Ivanić-Grad, Tel.: +385 1 2882 065, +385 95 83 70 085, E-pošta: vidartia@gmail.com

Sažetak

Govoreći o obnovi i revitalizaciji povijesnih urbanih cjelina, često smo suočeni s problemom kako, u sučeljavanju različitih pristupa, vizija i interesa vezanih uz ovu temu, pronaći neki univerzalni zajednički nazivnik kojim bi se mogli pomiriti svi ti raznorodni stavovi, želje i ciljevi. I u kontekstu suvremene muzeologije, koja se posljednjih desetljeća izrazito brzo razvija i mijenja čak i neke od temeljnih odrednica vlastite struke, dolazimo do neujednačenih stavova u odnosu prema pitanju revitalizacije. Dugoročni je cilj gotovo svake obnove i revitalizacije neke povijesne urbane sredine koju su razvojni projekti zaobilazili najmanje nekoliko desetljeća, a često i dulje, vratiti život u taj umirući prostor i ujedno sačuvati njegov povijesni identitet. U vrijeme globalnih povezivanja, individualna prepoznatljivost svakog kulturno i gospodarski kompetitivnog prostora, postaje sve jači imperativ razvojnih projekata. Stoga je u pripremi dugoročnih strategija razvoja važno postaviti jasne ciljeve te odrediti i razgraničiti područja sinergijskog djelovanja pojedinih struka u interdisciplinarnom konceptu. Posebno mjesto u takvom konceptu pripada integralnoj skrbi za baštinu prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, a očuvanje i revitalizacija povijesnog urbanog prostora za očuvanje specifične kulturno-povijesne baštine kraja usporedivi su sa zaštitom i obnovom prirodnog staništa, u

ECOVAŠT HRVATSKA SEKCIJA

cilju očuvanja života neke ugrožene biološke vrste. Rušenjem povijesnih tragova u prostoru, briše se dio njegovog vizualnog identiteta. Povijesna urbana cjelina arhitektonski je zapis u prostoru, identifikacijski dokument par excellence koji, s aspekta teorije baštine, već samim svojim postojanjem omogućuje identifikaciju povijesnog kontinuiteta života na prostoru koji ona zauzima sve od vremena polaganja temelja za prvu građevinu u budućem naselju.

Pitanje očuvanja stare urbane jezgre povijesnog Ivanić-Grada ostaje otvoreno još od početka druge polovice 20. stoljeća kad se, u trendovima razvoja uspješnog industrijskog gradića modernih vizura, najstariji dio grada počeo doživljavati gotovo kao smetnja razvoju. Slično se događalo i u mnogim drugim, većim i manjim gradovima, u Hrvatskoj i drugdje. I kad se, nakon određenog vremena, krenulo u obnovu tih povijesnih prostora, rezultati su bili raznoliki. O nekima od njih će biti govora u ovom izlaganju, kako bi se, metodom komparativne analize, istaknuli neki razvojni potencijali samog Ivanić-Grada i ukazalo na mogućnosti integracije njegove baštine u koncepte budućeg razvitka.

Ključne riječi: identitet prostora, kulturna baština, suživot, razvitak

---

Područje povijesne jezgre Ivanić-Grada potkraj 20. stoljeća prolazilo je kroz završnu fazu intenzivne degradacije prostora koja je vjerojatno započela već u prvoj polovici tog dramatičnog razdoblja, pogođenog ratovima i gospodarskim krizama te izrazitim društveno-političkim i tehnološkim promjenama. Razdoblje poslije II. svjetskog rata, obilježeno intenzivnom industrijalizacijom, u novoj je urbanizaciji očito tražilo metode kojima bi se naselja iz prošlosti i vizualno okrenula novom vremenu. Svekolika skrb za čovjeka tog novog vremena i novi društveni poredak, skrb za napredak i zdrav život stanovništva u zdravom okolišu, o kakvoj svjedoči velik dio teksta Prostornog plana Općine Ivanić-Grad iz 1980. godine¹, teško je mogla nalaziti smisao u obnavljanju trošnih potleušica i drvenih čardaka uzduž uskih, vijugavih i prašnjavih uličica Podgrađa i Kokošarskog placa. Iza njihovih oronulih zidova, iza vrata napuštenih radionica i prodavaonica davno umrlih obrtnika i trgovaca nekad slavne Ivanić-tvrđe život se, malo pomalo, pretvarao u krhke uspomene iz vremena kojeg više nema.

U tekstu već spomenutog Prostornog plana Općine Ivanić-Grad iz 1980. godine, čiji je iznimno velik dio posvećen urbanizaciji i zaštiti prirode u središtu „najbogatije naftonosne općine u Jugoslaviji“², o zaštiti prirode i spomenika kulture čitamo u poglavlju 10.0.3. (str. 125.-126.), gdje se pod naslovom Zaštita spomenika kulture navodi: „*Fond spomenika kulture Općine Ivanić-Grad sačinjavaju brojni spomenici razasuti po čitavom području*

---

¹ Prostorni plan Ivanić-Grad (1980.)

² *Ibidem*, str. 124.

općine i to uglavnom pojedinačni objekti i spomen-obilježja NOB. Najveći dio ovih spomenika je spomenički valoriziran i registriran, a cjelovit popis dan je u zasebnom elaboratu Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Zagreba.“ Taj popis, dodan prostornom planu (str. 158.-165.), navodi kao evidentirane spomenike kulture u samom Ivanić-Gradu kao središtu tadašnje općine, dva sakralna objekta (župna crkva Sv. Petra u parku i kapela Sv. Jakova na Poljani) te **devet** spomenika-obilježja NOB-a.

Poglavlje 10.0.8. (str. 133.) posvećeno je zaštiti estetskih vrijednosti krajolika i naseljenih sredina te spominje „*degradaciju krajolika intenzivnom urbanom izgradnjom i eksploatacijom nafte*“ te nameće potrebu da se „*u svrhu zaštite od daljeg narušavanja još sačuvanih estetskih vrijednosti...vodi efikasna kontrola oblikovanja objekata, naselja i krajolika u cjelini i to već u urbanističkim planovima, a posebno u projektiranju i izgradnji samih objekata*“.

To je sve. O povijesnoj jezgri grada i o pojedinačnim arhitektonskim objektima urbane ili ruralne tradicije u tekstu nema ni riječi. Uzevši u obzir ukupnu programsku orijentaciju spomenutog plana, nastalog u nekoj ne tako davnoj prošlosti, radovi na dokumentaciji, valorizaciji, obnovi i očuvanju arhitektonsko-urbanističke baštine Ivanić-Grada u posljednjih petnaestak godina³ nedvojbeno predstavljaju izrazit pomak u nekom drugom smjeru, prema ponovnom osmišljavanju naziva Stari Ivanić kao važne komponente u stvaranju vizura grada, koji sutrašnji uspjeh gradi na čvrstoj podlozi ponovno valorizirane i oživljene prošlosti. One prošlosti koja pripada samo Ivanić-Gradu i njegovim žiteljima, danas i sutra.

No, revitalizacija povijesne urbane cjeline zahtjevan je zadatak, bez obzira iz kojeg joj motrišta pristupamo. Kako i sam termin govori, riječ je o ponovnom oživljavanju naselja koje je, kroz dugotrajne procese postupne degradacije, postupno gubilo vlastiti identitet. Ljudi koji su na tom mjestu gradili kuće u nekom drugom vremenu, gradili su ih u povoljnim materijalnim uvjetima, s vizijom razvoja i prosperiteta vlastite obitelji i šire društvene zajednice. Slike starog Ivanića, nastale negdje početkom 20. stoljeća, prikazuju gradić koji živi u nekoj tihoj i skladnoj simbiozi prostora i njegovih ljudi, u smirenom, ali ipak živahnom i duhovno bogatom ozračju životnog optimizma, spremnog na izazove dobrih i manje dobrih vremena.

---

³ Npr., izrada Konzervatorske podloge za prostorni plan uređenja grada Ivanić-Grada (2002.), provođenje geofizičkih istraživanja na arheološkom lokalitetu u Ivanić-Gradu (2007.), Prostorni plan uređenja za grad Ivanić-Grad (u radu od 2003. do 2008./2010.), obnova župne crkve, obnova Magistrata, izrada projektne dokumentacije i zaštitni radovi na pojedinim objektima, izdavanje Kataloga povijesnih naselja (2004.) i Kataloga građevina kulturno-povijesnih vrijednosti na području povijesne jezgre Ivanić-Grada (2008.) itd.

Slika 1: Nekad u starom Ivaniću

Slika 2: Iz starog šusteraja

Isti prostor danas, stotinjak godina kasnije, djeluje tužno, ponekad gotovo depresivno. Neke su kuće nestale, zamijenile su ih nove, ne uvijek najsretnije implantirane u staro tkivo

naselja. I mnogi su se novi ljudi nastanili u kućama i kućicama duž ulica oko Kokošarskog placu, od kojih brojne ostaju prazne i pomalo odlaze, kao njihovi davni stanari, tiho i neprimjetno. Ritam svakodnevice stvara povremeni ugođaj životne vedrine, no harmonija je nestala. Ljestvica vrijednosti ruši se u nepredvidivim kontrastima. I kad se stišaju agresivni zvuci motora i odjeci glazbe i zabave iz kafića, tihim se ulicama među trošne zidove ušulja sjeta i osjećaj izgubljenosti u vremenu i prostoru.

Slika 3: Zima u starom Ivaniću – sredinom 20. stoljeća

Slika 4: Dražesni kutić današnjeg starog Ivanića

U knjizi *Sadašnjost baštine*, doajen hrvatskog konzervatorstva i muzeologije dr. Ivo Maroević piše: „(Revitalizacija) je proces unošenja ili vraćanja života u zamrle i degradirane objekte, cjeline ili područja, bez obzira na to jesu li vrijedni ili nisu.“⁴ U mnogim je degradiranim cjelinama, pa tako i u starom Ivaniću, slučajnom prolazniku ili poviješću neopterećenom stanovniku teško uočiti vrijednosti zbog kojih bi vrijedilo pokrenuti proces obnove i revitalizacije. No, i onda kad postoji svijest o vrijednostima prostora, već je tu nova opasnost. Maroević piše: „Specifičnost revitalizacije spomenika kulture mora biti određena svjesnim nastojanjem svih činilaca u procesu da – u želji da spomeniku što prije vratimo

---

⁴ I. Maroević (1986.), str. 143.

život – ne dođe do tzv. revitalizacijske devastacije; da ne uništimo spomenik želeći mu vratiti život.“⁵

Arhitektura bez života gubi smisao postojanja, no teško ga pronalazi i naselje koje se odriče vlastitih korijena. Tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, u svijetu koji doista već živi McLuhanovu sintagmu „globalnog sela“, sve se jasnije oblikuje svijest o bogatstvu svekolike kulturne baštine čovječanstva. ICOMOS, jedna od najutjecajnijih međunarodnih nevladinih organizacija na području zaštite kulturne baštine spomenika i spomeničkih cjelina koja od godine 1992. sustavno djeluje i u Hrvatskoj⁶, u svojim brojnim dokumentima postavlja smjernice i zalaže se za zaštitu, očuvanje i obnovu arhitektonsko-urbanističkih cjelina povijesnih gradova, kao i za njihov razvoj i skladno prilagođavanje potrebama suvremenog života,⁷ dajući i vrlo konkretne, temeljne odrednice u pogledu obnove tradicijskog graditeljstva, uključujući obnovu drvenih kuća⁸. Nedvojbeno valja svaku pojedinu urbanu cjelinu promatrati zasebno, kao jedinstven primjer civilizacijskog i kulturnog naslijeđa konkretnih skupina ljudi u konkretnom prostoru i vremenu jer jedino time neka povijesna urbana cjelina sačuva svoj vlastiti kulturni identitet. Stoga ICOMOS-ova Washingtonska deklaracija (iz 1987.) posvećena konzervaciji povijesnih gradova i urbanih cjelina, u poglavlju o načelima i ciljevima (Principles and Objectives) jasno govori⁹:

1. Kako bi bila što učinkovitija, konzervacija povijesnih gradova i drugih povijesnih urbanih cjelina mora biti integralni dio koherentnih politika ekonomskog i društvenog razvitka te urbanog i regionalnog planiranja na svakoj razini.
2. Vrijednostima koje valja sačuvati obuhvaćen je povijesni karakter grada ili urbane cjeline te svi oni materijalni i duhovni elementi u kojima se taj karakter izražava, a posebno:
  - urbani raster, kako ga određuju parcele i ulice
  - odnosi između građevina te otvorenih prostora i zelenih površina
  - formalni izgled građevina, vanjski i unutarnji, kako ga određuju mjere, veličine, stilovi, konstrukcije, materijali, boje i ukrasni elementi
  - odnos između grada ili urbane cjeline i njegova/njezina prirodnog okoliša i čovjekovih intervencija u tom okolišu
  - različite funkcije koje je grad ili urbana cjelina pridobio/-la tijekom vremena.

---

⁵ *Ibidem*

⁶ Hrvatski nacionalni komitet ICOMOS-a utemeljen je 1998.

⁷ ICOMOS – deklaracije iz Venecije (1964.), Washingtona (1987.) i Zimbabwea (2003.)

⁸ ICOMOS – deklaracija iz Mexica (1999.)

⁹ supra - Washington 1987., str. 9.-10.

3. Sudjelovanje i uključivanje lokalnog stanovništva u program konzervacije bitno je za njezin uspjeh. Očuvanje povijesnih gradova i urbanih cjelina tiče se prije svega lokalnog stanovništva.
4. Postupak konzervacije u povijesnom gradu ili urbanoj cjelini zahtijeva mudrost u donošenju odluka, sustavni pristup i disciplinu. Izbjegavati valja svaku krutost u pridržavanju pravila, budući da u pojedinim slučajevima mogu iskrnuti vrlo specifični problemi.

No, Deklaracija iz Zimbabwea¹⁰ u poglavlju o općim mjerilima planiranih zahvata na arhitektonskoj baštini kaže i ovo:

1. Konzervacija, obnova i restauracija graditeljske baštine zahtijeva multi-disciplinarni pristup.
2. Vrijednost i autentičnost graditeljske baštine ne može se temeljiti na fiksnim mjerilima. Uvažavanje svih kultura zahtijeva razmatranje predmetne baštine u kontekstu kulture kojoj baština pripada.
3. Vrijednost graditeljske baštine nije samo u vanjskom izgledu, nego i u ukupnosti (integritetu) svih njezinih sastojnica kao jedinstvenog proizvoda specifične graditeljske tehnologije vremena u kojem je nastala.

Dakle, u teoriji i struci sve je jasno. Na terenu, međutim, najčešće zapinje. Ne samo na ovim prostorima. No, diljem svijeta sve su češći primjeri kvalitetne simbioze koji ujedno mogu biti poticajni za sredine gdje se mogućnosti rješenja tek naziru.

U 2011. godini, povodom 10. obljetnice Udruženja povijesnih gradova Slovenije¹¹, čiji su članovi gradovi Celje, Idrija, Koper, Kranj, Novo mesto, Piran, Ptuj, Radovljica, Slovenske Konjice, Škofja Loka i Tržič, javno je predstavljen projekt pod nazivom GRADOVI I KULTURA, pokrenut uz pomoć sredstava Europske zaklade za regionalni razvitak, a uz sudjelovanje slovenskog ministarstva gospodarstva, općina i lokalnog turističkog gospodarstva. Ciljevi projekta su sljedeći:

1. poboljšanje prodaje turističkih programa vezanih uz povijesne gradove Slovenije
2. povećanje broja domaćih i stranih posjetitelja u povijesnim gradovima, muzejima, galerijama, dvorcima, festivalima

---

¹⁰ *supra* - Zimbabwe 2003., Principles – General Criteria, str. 33.-34.

¹¹ Združenje zgodovinskih mest Slovenije, www.zgodovinska-mesta.si

3. povećanje broja noćenja i produljenje boravka u povijesnim gradovima na račun kulturnog i istraživačkog turizma
4. viša razina konkurentnosti turističkog gospodarstva u slovenskim povijesnim gradovima i njihovoj široj okolini.

U traženju primjera uspješne obnove i oživljavanja povijesnih naselja u kojima bismo mogli pronaći model usporediv s komparativnim potencijalima stare jezgre Ivanić-Grada, uži je izbor sasvim proizvoljno pao na nekolicinu manjih gradova u Hrvatskoj i susjednim zemljama. Među njima su hrvatski Samobor, slovenski gradići Idrija, Škofja Loka, Radovljica i Tržič te mađarski Szentendre. Na izbor je utjecala relativna podudarnost određenih karakteristika tih naselja koje ćemo prikazati usporedno, u kraćem tabelarnom pregledu. Među njima se izdvajaju:

- status grada
- arhivski dokumenti o naselju najkasnije iz 13. stoljeća
- povezanost urbane jezgre s ruralnim zaleđem
- dokumentirana razdoblja izrazitog uspona gospodarstva (obrt, industrija)
- tradicija kulture i obrazovanja
- potencijal za stvaranje „priče“ o povijesti grada (znamenite osobe, građevine, događaji i legende iz prošlosti grada)
- organizirana trajna skrb za kulturno-povijesnu baštinu grada

USPOREDNI PRIKAZ IZDVOJENIH KARAKTERISTIKA ZA 7 IZABRANIH MANJIH GRADOVA							
Grad	IDRIJA	IVANIĆ-GRAD	RADOVLJICA	SAMOBOR	SZENTENDRE	ŠKOFJA LOKA	TRŽIČ
Dokumenti o gradu najkasnije iz 13. st.	*	*	*	*	*	*	*
Bogata tradicija obrtnika, trgovaca, industrije...	*	*	*	*	*	*	*
Tradicija kulture i obrazovanja, programi u kulturi	*	*	*	*	*	*	*
U tradiciji vidljivi utjecaji ruralne okoline	*	*	*	*	*	*	*
Niz znamenitih građana iz povijesti	*	*	*	*	*	*	*
Niz zanimljivih povijesnih događaja	*	*	*	*	*	*	*
Povijesna urbana jezgra s nizom vrijednih građevina	*	*	*	*	*	*	*
Obnovljeno povijesno središte kao atrakcija grada	*	NE	*	*	*	*	*
Muzej kao nositelj brojnih programa na području kulture i zaštite kulturne baštine	*	NE	*	*	*	*	*

Već letimični pogled na tabelu pokazuje da se Ivanić-Grad razlikuje od paralelno prikazanih urbanih cjelina u samo dva aspekta. To su postojanje obnovljene povijesne jezgre u funkciji atrakcije grada te postojanje muzeja kao važne institucije u provođenju programa zaštite, proučavanja i popularizacije kulturne baštine zavičaja. I kao što piše Barbara Kirschenblatt-Gimblet u knjizi *Destination Culture*¹²:

„I baština i turizam bave se stvarima koje su neopipljive, nenazočne, nepristupačne, fragmentarne i premještene. No, to su obilježja živućeg svijeta koja su jedan od razloga za istovremenu i privlačnost i neostvarivost ukupnosti koju obećavaju različiti svjetovi i zemlje kroz izložbe, u muzejima ili tematskim parkovima. Muzeji djeluju u nadi da neka rekonstrukcija prirodnog okoliša nije samo dosjetljiva simulacija nečega što se nalazi negdje drugdje, da nije riječ o surogatu za putovanja na neka nepristupačna mjesta. Oni moraju otkriti nešto o samoj naravi onoga što se prikazuje i što posjetitelj na licu mjesta sam ne bi mogao otkriti. Pokazati moraju više od onoga što je inače moguće vidjeti... ljudi i događaje iz godina prošlosti.“

I malo dalje:

„...sami podaci nisu dostatni. Mašta je pokretač koji oživljuje povijesne prostore. Mnoga će povijesna mjesta oživjeti ako se pokrene mašta posjetitelja...“

Vratimo se Ivanić-Gradu. Udruga *Prijatelji baštine-Amici hereditatis* osnovana je godine 2004./2005. na temelju višegodišnjeg iskustva, proučavanja i promišljanja života u povijesnim gradovima Europe i neevropskih zemalja te uspoređivanja tako stečenih spoznaja sa situacijom u Ivanić-Gradu. Tijekom godina postojanja i rada, Prijatelji baštine okupili su zapažen broj istinskih ljubitelja kulturne baštine i široko obrazovanih članova koji mogu kompetentno razmišljati i planirati putove budućeg udjela kulturne baštine u programima i projektima ukupnog društvenog i gospodarskog razvitka Ivanić-Grada i njegova zaleđa. Duboko sam uvjeren da je sazrelo vrijeme za osnivanje muzeja kao stručnog koordinatora svih aktivnosti na području zaštite, očuvanja i suvremene komunikacije kulturno-povijesne i prirodne baštine šireg područja Ivanić-Grada, odnosno područja bivše Općine Ivanić-Grad. Uvjeti za početak sustavnog rada prema svim kriterijima zakona već su ostvareni i vrijeme je da se i lokalna samouprava jasno i odlučno izjasni po tom pitanju.

---

¹² B. Kirschenblatt-Gimblet (1998.), p. 167

Revitalizacija povijesnog Ivanić-Grada bez jasne i čvrste potpore lokalne samouprave nije moguća. Osnivanje stručne službe koja bi sustavno i kompetentno pokrivala pitanja zaštite kulturne baštine na širem području grada, zvala se ona muzej ili ne, neophodno je za pomak problema propadanja povijesne jezgre s mrtve točke na početak uzlazne linije. Stručno djelovanje bez nazočnosti struke u ključnim pitanjima razvoja nekog područja, nažalost, nije moguće.

Kulturna baština grada, upisana u korijene svih stoljeća događanja na ovom tlu i onih koji tek nastaju, nepresušni je izvor za ovaj kraj specifičnih podataka iz kojih se mogu razviti projekti obnove i kulturne razmjene, novi gospodarski potencijali, turističke atrakcije, poučni sadržaji za domaću i stranu javnost i više od toga. I premda praktički nije moguće postaviti univerzalne kriterije po kojima bi se, kao prema nekoj recepturi, izrađivali projekti obnove graditeljske baštine¹³, investiranje u baštinu uvijek je ulaganje u bolje sutra. Naime, jedino je kulturna baština dokaz specifičnosti svakog pojedinog naselja u kontekstu sličnih povijesnih cjelina. Ona nije opća, nego specifična informacija o prošlosti konkretnih ljudi koji su se u konkretnim okolnostima našli na konkretnom mjestu i postupili samo na ovaj i ne na neki drugi način. Baština zavičaja stvara povijesni kulturni identitet prostora za čije pisanje nema standardnih obrazaca. I upravo zato, putovi baštine i znanja jedini su putovi traženja vlastite, jasne identifikacije grada u šarenoj mreži globalnoga sela 21. stoljeća.

Bibliografski podaci:

1. ICOMOS (1964.), *International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (The Venice Charter)*
2. *Prostorni plan Općine Ivanić Grad* (1980.), Zagreb, Urbanistički institut SR Hrvatske
3. Maroević, I. (1986.), *Sadašnjost baštine*, Zagreb, Društvo povjesničara umjetnosti SR Hrvatske, Knjiga XXXVI
4. ICOMOS (1987.), *Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas (Washington Charter)*
5. Kirschenblatt-Gimblet, B. (1998.), *Destination Culture – Tourism, Museums, and Heritage*, Berkeley, University of California Press

---

¹³ cf. P. Fister (2008.), str. 177.-185.

6. ICOMOS (1999.), *International Cultural Tourism Charter - Managing Tourism at Places of Heritage Significance*, Mexico
7. ICOMOS (1999.), *Charter on the Build Vernacular Heritage*, Mexico
8. ICOMOS (1999.), *Principles for the Preservation of Historic Timber Structures*, Mexico
9. *Konzervatorska podloga za prostorni plan uređenja grada Ivanić-Grada* (2002.), Zagreb, Ministarstvo kulture – Uprava za zaštitu kulturne baštine, Odjel za prostorno-planske mjere zaštite
10. *Grad Ivanić-Grad – Prostorni plan uređenja - Prijedlog plana* (2003.), Zagreb, Urbanistički institut Hrvatske
11. ICOMOS (2003.), *ICOMOS Charter – Principles for the Analysis, Conservation and Structural Restoration of Architectural heritage*, Zimbabwe
12. *Vodič arhitekture Samobora i okruženja* (2003.), Zagreb, Društvo inženjera i tehničara Samobor
13. *Povijesna naselja – Grad Ivanić-Grad* (2004.), Zagreb, Ministarstvo kulture – Uprava za zaštitu kulturne baštine (Analize i studije Odjela za prostorno-planske mjere zaštite)
14. *Izveštaj o geofizičkim istražnim radovima na arheološkom lokalitetu u Ivanić-Gradu* (2007.), Zagreb, Institut građevinarstva Hrvatske d.d., Zavod za geotehniku
15. *Ivanić-Grad – Katalog: Građevine kulturno-povijesnih vrijednosti na području povijesne jezgre* (2008.), Zagreb, Ministarstvo kulture RH, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Odsjek za kulturno-povijesne cjeline
16. Fister, P. (2008.), *Vpliv sprememb in različnih kriterijev v vrednotenju zgodovinske arhitekture na odločitve o zaščiti in varstvu kulturne dediščine*, zbornik Arhitektura zgodovina, Ljubljana, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
17. Združenje zgodovinskih mest Slovenije, podaci sa www.zgodovinska-mesta.si (19. 9. 2011.)
18. Szentendre, podaci sa www.hungary-tourist-guide.com/szentendre.html (30. 9. 2011.)

Vida Pust Škrgulja profesor je latinskog jezika i povijesti umjetnosti, apsolvant poslijediplomskog studija muzeologije na Odsjeku informacijskih znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Zaposlena kao profesor u gimnazijskim odjelima SŠ Ivan Švear u Ivanić-Gradu i Križu. Pokrenula je osnivanje udruge Prijatelji baštine-Amici hereditatis koju je vodila kao prva predsjednica do kraja 2009. Radi na programima istraživanja, očuvanja, valorizacije, obnove i primjerene komunikacije baštine na lokalnoj razini te na modelima uključivanja kulturne baštine u programe redovnog obrazovanja